

Przedmowa

Szanowni Państwo! Tematem wiodącym konferencji naukowej zorganizowanej w kolejną rocznicę uzyskania przez Katowice praw miejskich jest „Wkład Kościołów w kulturę Katowic”. Jako gospodarz miasta chciałbym zwrócić uwagę na szczególny aspekt tego wkładu, tj. współpracę Kościołów różnych wyznań na przestrzeni wieków.

Katowice zostały założone w gorącym okresie reformacji jako osada pomocnicza przy Kuźnicy Boguckiej. Jednak nie walki religijne zajmowały ówczesne społeczeństwo, lecz ciężka praca zarówno kuźników protestantów, jak i podległych im chłopów katolików. Najbliższy w tym czasie kościół katolicki w Bogucicach nie został zajęty przez protestantów, jak to bywało na innych terenach, chociaż przez wiele lat nie miał on stałej obsady duchownych i jedynie od czasu do czasu Mszę odprawiał tam proboszcz z Dzieńkowic.

W XVII w. radykalne działania kontrreformacyjne Habsburgów skutecznie „wypędziły” protestantów z tego terenu. Jednakże już w połowie XVIII w., po zajęciu Górnego Śląska przez króla pruskiego, sytuacja zmieniła się radykalnie. Na Górny Śląsk zaczęli napływać ewangelicy zarówno z Prus, gdzie należeli do wyznania dominującego, jak i z Austrii, gdzie byli prześladowani.

W połowie XIX w. w wyniku ogromnego skoku przemysłowego Katowice skorzystały z szansy zostania miastem dzięki staraniom pruskich ewangelików: Huberta Tiele-Wincklera – właściciela tych ziem, jego zarządcy, Friedricha Wilhelma Grundmanna, i lekarza Richarda Holtzego. Nic więc dziwnego, że pierwszym kościołem w Katowicach była świątynia ewangelicka, oddana do użytku w 1858 r. Dopiero w 1860 r. powstał drewniany kościół katolicki, w 1862 r. – synagoga żydowska i wreszcie w 1870 r. – przepiękny kościół Mariacki, wzniesiony przez katolików przy wydatnej pomocy ewangelików. Przy budowie swych świątyń wszelkie wyznania wspierały się wzajemnie. Z reguły też na ważne uroczystości religijne i świeckie zapraszano księży, pastorów, rabinów.

W XX w. z powodu narastania nacjonalizmów zburzono ową międzywyznaniową zgodę, którą dzisiaj ponownie odbudowujemy dzięki ekumenicznej postawie papieża Jana Pawła II.

Życzę wszystkim owocnych badań i dyskusji także nad tym interesującym problemem.

Piotr Uszok
Prezydent Katowic